

עטרת שלום

עלון שבועי שיע"י מוסדות קאמרגא בארה"ק – בנושאים כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' ארזי הבירה 48 ירושלים

פרשת וארא

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בס"ד, עש"ק פרשת וארא
כ"ז טבת תשפ"ב – שנה י"ג גליון תקצ"א

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

הרה"ג מוצ"ש	ר"ת	ירושלים	בני ברק	ניו יורק	מונטריאל
4:10	5:26	6:04	4:24	5:39	4:02
5:27	6:00	6:00	5:27	5:51	5:33

מבתיים חתום. מולד טבת: ליל ט"ו טעם 21:23, 15 חלקים

נא לשמור על קדושת הגליון

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי הוֹי"ה. וַאֲרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי וְשְׂמֵי הוֹי"ה לֹא נִדְעָתִי לָהֶם (ו' א-ב).

מה כוונת רש"י 'אל האבות' דבר אלו משפט פרש"י וארא אל האבות. כבר נשתברו כמה קולמסים מאי חידוש בזה רש"י, הלא בהדיא כתוב אל אברהם אל יצחק ואל יעקב. ועוד צריך להבין מה שפרש"י וידבר אלהים אל משה דבר אתו משפט על שהקשה לדבר ולומר 'למה הרעותה לעם הזה'. והרי בסוף הפסוק כן כתוב שם הוי"ה שהוא מרמו לרחמים, וכן מפרש רש"י נאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני.

רש"י מגלה סוד הנהגת הקב"ה בעולמו אלא הנראה לומר שרש"י בתיבת אל האבות מגלה לנו סוד הנהגת הקב"ה בעולמו, כי יש לומר שזה שדיבר הקב"ה אל משה משפט, זהו עצמו תשובה על תמיהתו של משה רבינו 'למה הרעותה לעם הזה', שאמר לו שצריך אתה לידע שכך הוא נקבע כל סדר הנהגת העולם, שבתחילה הוא מדת הדין ואח"כ בא מדת הרחמים, כמו שהיתה בתחילת בריאת העולם, שבתחלה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים, הקדים מדת הרחמים ושתפה למה"ד, כמו שמפרש רש"י בתחלת בראשית.

שינוף עם מדת הרחמים הוא ע"י כוח התורה ולכאורה יש לומר ששתפה עם מדת הרחמים הוא ע"י כוח התורה, כי הרי אמרו חז"ל (פסחים נד. ויק"ד יא א) שני אלפים שנה קדמה תורה לבריאת עולם. וכמו שאמרו חז"ל במסכת בשבת (פח.) אמר חזקיה, מאי דכתיב 'משמים השמעתה דין ארץ יראה ושקמה' וכו' (תהלים עו ט), אלא בתחילה יראה ולבסוף שקמה, ולמה יראה וכו', יום הששי ה' יתירה למה לי, מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם, אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתהו ובהו עיי"ש. נמצא שע"י קבלת התורה שקמה הארץ, וזהו מדת הרחמים שהקדים ושתפה למה"ד, שהוא בתנאי שיקבלו בני ישראל את התורה, ולכן שקט הארץ במדת הרחמים ע"י קבלת התורה.

בריאת העולם מתחלקת לעולם 'שנה' נפש' וזהו שאיתא בספר יצירה (פ"ג מ"ו) שבריאת העולם מתחלקת לעולם 'שנה' נפש', והכול הולך וסוכב בהשוואה אחת, היינו שבכל השלשה דברים האלו הוא סדר אחד לכולם, שכמו שבסדר העולם נברא בתחילה במדת הדין ואח"כ נשתתפה עמו מדת הרחמים ע"י התורה, כמו כן הוא ג"כ ב'שנה' שבתחילה השנה בראש השנה הוא יומא דדינא בבחינת שמאלו תחת לראשי, ואח"כ בחג הסוכות עד שמיני עצרת שהוא שמחת תורה הוא המשכת החסדים בבחינת וימינו תחבקיני כמבואר ממרן הארז"ל (שער הכוונות דרושי ר"ה ד"א) עיי"ש. וכמו כן בבחינת נפש' שתחילתן הוא מדת הדין, ואח"כ שולט עליו מדת הרחמים, כמו שאמרו חז"ל (ב"ר סו ה) צדיקים תחלתן יסורין ובסופו שלום.

חילוק התגלות הקב"ה למשה רבינו מהאבות וזהו וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי בחינת הדין, כי שם שד"י מורה על בחינת צמצום, שאמר לעולמו די (חגיגה יב.), והטעם שנתגלה להם במדת הדין, כי הם היו ראשית והתחלת של עם ישראל, ולכן נתגלה להם הקב"ה במידת הדין, מה שאין כן אה"כ למשה רבינו כן נתגלה בשם הוי"ה מדת הרחמים.

ביאור כוונת רש"י 'אל האבות' ולפי זה יובן כוונת רש"י מה שפירש וארא אל האבות, שרצה לומר למה נתגלה להם הקב"ה במדת הדין, משום שהם האבות של בני ישראל, ר"ל שהם ראשית ותחילת עם ישראל ולכן נתגלה להם במדת הדין, מה שאין כן אה"כ למשה רבינו כן נתגלה בשם הוי"ה מדת הרחמים, וזהו שהשיב הקב"ה למשה רבינו שכן הוא סדר השתלשלות כל העולמות הכוללים והפרטים, שבתחלת העולם הוא מדת הדין ואח"כ שולט מדת הרחמים, והכול כדי לעשות כלים שיוכלו לקבל את האור והחסד העליון. וזהו ג"כ סיבת אריכת הגלות המר הזה, הוא כדי לזכך את כל נשמתן של ישראל כדי שיוכלו לקבל את אור פני משיח צדקינו בב"א.

רעוא דרעוין תשס"ח לפ"ק

הקב"ה מראה למשה רבינו סדר הנהגתו בעולמו ולפי כל זה אפשר לפרש, שמשנה רבינו מען להקב"ה, 'למה הרעותה לעם הזה' היינו

מתחלה עלה במחשבה לבראותו בדין ושתפה ברחמים והכוונה בזה, כי מבואר בתחילת ספר עין חיים (שער א ענף ב) ממרן הארז"ל, שכאשר עלה ברצונו הפשוט לברוא העולמות ולהאציל הנאצלים, להוציא לאור שלימות פעולותיו ושמותיו וכנוייו, אשר זאת היה סיבה בריאת העולמות, אז צמצם את עצמו אור אין סוף בנקודה האמצעית אשר בו באמצע אורו, והוא כדי לעשות בחינת כלים, כי ע"י צמצום האור ומיעוטו יש אפשרות אל הכלי להתהוות ולהתגלות, ולקבל אח"כ את האור אין סוף שנמשך דרך קו אחד ישר מלמעלה, וע"י צמצום האור שהוא שורש כל הדינים נבראו כל העולמות ונשארו בקיומם, וזהו שבתחלה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין, וע"י המשכת האור אין סוף

עטרת פז

אמרות טהרות מרבתינו זי"ע

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי הוֹי"ה (א).

ר"ל ידוע הוא שדבור הוא לשון קשה, ושם 'אלהים' הוא ג"כ גבורות קדושות, א"כ למה דיבר הקב"ה כאן למשה בדברים קשים. אלא דבור הזה אינו למשה לעצמו, אלא שהוא ידבר דברים קשים לפרעה, ושם 'אלהים' מורה על הענין של הדבור הוא ג"כ גבורות ודברים קשים כדלקמן, לזה אמר וַיֹּאמֶר אֵלָיו למשה היה אמירה רכה, 'אני הוֹי"ה' שם הוֹי"ה מלא רחמים, להורות שלישראל היו דברים הללו רחמים וחסדים, ולפרעה ולעמו היו דברים וענינים קשים. וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה שהציוף של האותיות והדבורים מענין זה היה יוצא בגבורות קשים, אלא כשבאו הדבורים האלה למשה, היה משה מהפך אותם לצרופים של רחמים וחסדים.

ב'ן בית' דף ט' מרבתינו אליעזר צבי מקאמרנא

הוא אהרן ומשה אָשֶׁר אָמַר הוֹי"ה לָהֶם הוֹצִיאָו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל עֲבֹאתָם. הֵם הַמְדַבְּרִים אֶל פְּרַעֲהַ מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הוּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן (ו כו-ד)

פירש"י ז"ל. יש מקומות שמקדים אהרן למשה, ויש מקומות שמקדים משה לאהרן, לומר ששקולים כאחד ע"כ. ולכאורה מה משמיענו רש"י ז"ל הא בעצמינו ידענו מהשני מקראות שלמעלה מקדים אהרן ואח"כ מקדים משה שקולים כאחד. אך נראה לומר לרש"י ז"ל הוקשה, מפני מה בפסוק הראשון אשר נאמר 'אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל' נאמר קודם אהרן, ובפסוק השני 'הם המדברים אל פרעה מלך מצרים' נאמר קודם משה ואח"כ אהרן, למה לא נאמר בהפוך. רק זה מרמו רש"י ז"ל באומרו לומר ששניהם שקולים, כי לכאורה מצאנו דבועיקר מה שדיבר הקב"ה להוציא את בני ישראל ממצרים מצאנו שהקב"ה דבר רק עם משה ולא עם אהרן, ואח"כ בענין דבר אל פרעה מצאנו דאהרן דבר עם פרעה כי משה היה כבוד פה, א"כ הול"ל לומר מקודם משה ואח"כ אהרן, כי באמירת הקב"ה היה העיקר משה, ובפסוק השני כדבור אל פרעה הול"ל להקדים אהרן למשה. וכיון שמצאנו להיפוך בפסוקים, ע"כ לומר ששניהם שקולים כאחד, הן באמירת הקב"ה והן כדבור לפרעה שניהם שקולים כאחד, ולכן שפיר אמר אח"כ 'ויהי ביום דבר ה' אל משה בארץ מצרים' (שמות ו כח), אפילו כל אמירת הקב"ה היתה דוקא אל משה ולא אל אהרן, אעפ"כ שניהם שקולים כאחד, וזה מרמו רש"י ז"ל זי"ע.

פ'י חיים' דף ק' מרבתינו חיים יעקב מקאמרנא

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו זי"ע

וַיֹּאמֶר אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בָּאֵל שְׂדֵי וְשָׂמִי הוֹי"ה לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם (ב).

פרש"י הקדוש 'זארא' אל האבות. הנה כל המפרשים הקדושים כבר התקשו (רמב"ן ועוד) מה בא רש"י הקדוש ללמדנו שמפרש אל האבות.

ואפשר לומר עפ"י מה ששמעתי על אא"ז כ"ק מרן הגה"ק ציס"ע מרן רבי אליעזר צבי מקאמרנא בעל הדמשק אליעזר ועוד ספרים קדושים, שפעם אחת נתן לו אביו מרן הגה"ק א"א ציס"ע רבי יצחק אייזיק מקאמרנא וצוק"ל, רשות לשהות אצל כ"ק ש"ב הגה"ק ציס"ע מרן רבי יצחק אייזיק מוידיתשוב זיע"א, וזה היה בשבת פרשת במדבר שקודם חג השבועות, והנה כליל שבת קודש היה הרה"ק מוידיתשוב בהתלהבות גדולה מאד בשעת אמירת תורה, ובמצע התורה אמר שאנחנו לא מפרדים משום דבר, כי אנחנו בדורנו גדול כמו התנא אלוך רבי שמעון בן יוחאי בדורו, וכן היה ג"כ בסעודת של צהרים בשבת קודש, ובסעודה שלישית דיבר עוד יותר מגדלות עצמו. ואחר כך ביום ראשון אחר שבת קודש שהיה כבר פרשת נשא, בא אא"ז הרה"ק מקאמרנא להרה"ק מוידיתשוב לקבל ממנו ברכת פרידה, לנסוע בחזרה על שבועות לאביו אא"ז כ"ק מרן הגה"ק ציס"ע רשכבה"ג בעל היכל הברכה מקאמרנא זיע"א, בתוך הדברים ביקש ממנו הרה"ק מוידיתשוב מאא"ז מרן רבינו בעל הדמשק אליעזר מקאמרנא, שאל יספר לאביו מה שהוא אמר על עצמו שהוא גדול כעת כמו רבינו הקדוש התנא אלוך רבי שמעון בן יוחאי זיע"א בדורו.

אמר לו אא"ז הרה"ק מקאמרנא, הרי מה שאמרת על עצמך מרומז בפרשה הבאה, שכתוב 'נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבתם למשפחתם' (במדבר ד כב), רצה לומר 'בני גרשון' מרמו לבני ישראל הנמצאים בגלות המר שנתגרשו מבית אביהם, או צריך 'נשא את ראש' היינו 'ראש' קאי על הצדיק הגדול, שרצה לרומם את בני ישראל מהגלות, ולהשפיע להם טובות, וזה אי אפשר לו להצדיק רק אם יש לו קצת התנשאות, וזהו 'נשא את ראש' שהראש צריך להיות לו לפעמים 'נשא', שיותר לו לומר שהוא גדול כמו האבות הקדושים, וזהו 'גם הם' אין גם אלא לרבות (אסתר רבה ג ט), מה בא לרבות 'לבית אבתם' מותר לו לנשא את עצמו שהוא כמו האבות, וזה הכול משום 'למשפחתם' אם צריך הצדיק לעשות טובה לבני ישראל עם הקדוש בכל מקום שהם. ותיכף ומיד כאשר שמע הרה"ק מוידיתשוב את פירושו, קם מכסאו ונשק לאא"ז הרה"ק מקאמרנא על מצחו, ואמר לו שכן הוא האמת, וממש החייתה את נפשי, והתיר לו לספר הכול לאביו כל מה שאמר על עצמו. עד כאן שמעתי המעשה.

ועפ"י שאפשר לפרש הכוונה של רש"י הקדוש 'זארא' אל האבות. היינו אל משה רבינו המחשיב את עצמו כהאבות כמו 'אל אברהם אל יצחק ואל יעקב' שהם היו האבות הקדושים, וכן כל צדיק וצדיק אם צריך לדמות את עצמו לאבות הקדושים כדי לעשות טובה לעם בני ישראל, כמו משה רבינו ע"ה, מותר לו להראות ולדמות את עצמו כמו אל האבות, כי אפילו שהוא לא כאברהם או יצחק או יעקב בעצמו, אפשר לו לדמות להם במידותיהם הטובות, ולמשוך השפעתם להם, כדי לעשות טובות למען כלל ישראל.

מעשה שלום' מרבתינו צבי מקאמרנא

עטרת רז

דני תורה מרבתינו זי"ע

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי הוֹי"ה (א).

יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם' ר"ל 'זארא' הוא בחינת או"ה, ושלושה פעם או"ה של 'אברהם יצחק ויעקב' עולה כת"ר כנודע מע"ח (שער לידת המזון פ"ב) ומלקושי תורה (בראשית) ע"ש. כלומר אור זה של האבות הוא על ידי יחודים קדושים שלהם, שהיו מתייחדים על ידי עבודתם הרוחנית הקדושה. וזהו 'זארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי' שהוא בינה אמא עלאה, בשם זה לכד, היינו הראיה של יחודים קדושים שלהם, לא היה אלא 'באל שדי' שהוא בינה, היינו יחוד של או"ה, יחודא עלאה יאהויה"ה. אבל 'שמי' בחינת מלכות שמים 'הוֹי"ה' לא נודעתי' והוא בסוד 'ידע האדם את חוה אשתו' (בראשית ד א) כלומר, זה היחוד הוֹי"ה ארנ"י ב"ה וב"ש לא היה להם, והמעם כנ"ל והבן.

ב'ן בית' דף ט' מרבתינו אליעזר צבי מקאמרנא

קדושים, וכן היו יודעים כל אבר ואבר מרמ"ה אברהם איזה אבר שייך למצוה זו, והן לשמור עצמם מלא תעשה ג"כ היו יודעים על ידי שם"ה גידים רוחנים שלהם, והוא על ידי קדושה וטהרה שהיה להם, לזה כל עשייתם היו הכל ברוחני לבד, לזה לא היו גורמים למעלה אלא יחודא עלאה, יחוד של יאהויה"ה דאו"ה, אבל יחודא תתאה יאהרונה"ה לא היו יודעים. ועוד כי לא נצטוו עדיין לעשות המצות בגשמיות בעולם הזה. וכן תפלה זו ממש שאנחנו מתפללין. לזה לא היו גורמים על ידי עבודתם הרוחנית אלא יחודא עלאה.

לזה אמר הקב"ה כאן דבר חדש ויחוד חדש, מה שלא היה עד עת הזאת, וזהו 'אני' שהוא מלכות שמים, 'אני הוֹי"ה' יחוד יאהרונה"ה בחינת ו"ה יחודא תתאה. וכן כל סדר הפרשה זו מיירי מחידוש יחוד זה שנתחדש עתה. לזה התחיל ואמר 'זארא אל אברהם אל יצחק ואל

בא להשמיענו במה שאמר כאן 'אני הוֹי"ה', להורות שעד העת הזאת לא היה יחוד תו"מ בחינת 'אני הוֹי"ה' שהוא יחודא תתאה כי 'אני' שהוא מלכות שמים, אלא יחודא עלאה לבד, היינו יחוד יאהויה"ה. והמעם כי ידוע הוא שכל היחודים קדושים הוא על ידי עבודת ישראל, שהם בעולם העשייה הזה דייקא. ועל ידי עבודתם במלכות ותפילין, ציצית ומוזזה, סוכה לולב ואתרוג וכיוצא בהם, מזה נעשה למעלה יחודים קדושים, וכימי האבות הקדושים שלא ניתן להם התורה הקדושה, אעפ"י שהיו לומדים התורה הקדושה, כנודע, ומקיימים כל תרי"ג מצות, כנודע וכן כתוב ג"כ 'עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרותי מצותי קהותי ותורת' (בראשית כו ה. ועיי"ש בפרש"י). עבודה זו לא היה אלא ברוחניות, והיו לומדים תורה זו על פה, כפי שקבלו איש מפי איש עד אדם הראשון, ושמות קדושים ויחודים

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב' לרבינו יצחק אייזיק מקאמרינא זי"ע

יברך המוציא על הפת שלם לגמרי וירשום רושם קטן, בשבת אסור לחתוך בו שום חתך, בייגיל ומצות שלם לגמרי. סימן קסו
ב. לכתחלה {א} יברך המוציא על הפת כשהוא שלם לגמרי, ונכון שירשום רושם קטן" שיהיה ראשית ששיריה נכרי"ן:

~~~~ זר זהב ~~~~

חתך, דנתבטל שם שלם" לגמרי ממנו. ואם אירע שחתך בשבת מעט, אם קודם ברכה יקח אחר, ואם התחיל כבר לברך בדיעבד כיון שאינו פרוס לגמרי הוה לחם משנה"ל.

וכל זה להרא"ש שהיה זהיר מאד בכל המצות מבלי הפסק כלל, כידוע מכמה הנהגות קדושות בתפילין" ובכמה ענינים" עיין ותשכח. אבל לדידן נכון לנהוג כדעת כל הראשונים כמו שכתבתי בפנים, וזהו הדרה של מצוה, כי אין שום הפסק בזה העסק של החיתוך"ו, והבוחר יבחר.

אבל בככר שאינו שלם, יחתוך רובו ובכדי שאם יאחז [בקטן] יעלה הגדול עמו ויברך ויפרוס"ו. ובייגיל שלנו וכן כיוצא בו בככרות קטנים ודקים או במצות של פסח, אף להרא"ש יברך כל הברכה בעת שהוא שלם לגמרי ואחר כך ברגע ישברנו ויאכל"ו:

~~~~ מסגרת השלחן ~~~~

אמר רבי אבא בשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות דכתיב (שמות טז כב) לחם משנה. ונחלקו בזה הט"ז וה'מגן אברהם'. דעת ה"ט"ז (סימן תרעה סק"ב) דלחם משנה הוא קודם לייני קידוש, דהא לחם משנה לכולי עלמא דאורייתא, כדאמר רבי אבא (שבת שם) דכתיב לחם משנה. דעת ה'מגן אברהם' (סימן רנד סק"ג) שלחם משנה אינה חובה כל כך. וכתב ה'פרי מגדים' (משב"ז סימן תרעה סק"ב) ומה שכתב הט"ז דפת בשבת דין תורה, עיין סימן קפח במ"א אות ט' אי חייב לאכול בשבת מן התורה, ושיש אומרים דאין חייב מן התורה, ולחם משנה אסמכתא היא. וראה עוד ב'פרי מגדים' (א"א סימן רעא סק"ג) שמביא מ'תוספת שבת' (סק"ד) דלחם משנה אין חובה כל כך, ע"ש. ומובא כל הענין ב'שערי הציון' (סימן רעא סק"א). אמנם מהזוהר משמע דהוי דאורייתא, כדאיתא ב'זוהר' (פינחס רע"מ רמה): ואוף הכי מאן דאית ליה, בעי לתקנא ולסדרא על פתוריה ארבע ככרות בכל סעודתא דשבת, לתלת סעודתי תריסר אנפין. ואי תימא לאו אינון אלא שית מדאורייתא, משום לחם משנה, אלא לא ניכול למדכר ו' בלא חבירה, ו' שית מלעילא לתתא, ושית מלתתא לעילא, לקבל שית דרגין דכרסייא עלאה, ושית דרגין דכרסייא תתאה, שית באתכסייא, ושית באתגלייא (דברים כט כח) הנסתרות ליה"ה אלהי"ן, והנגלות לנו ולבנינו עד עולם. ע"כ. הרי שמוכח מהזוהר שלחם משנה שהוא שש ככרות לכל השלש הסעודות בשבת הוא מדאורייתא.

י. ראה ב'אליה רבה' (סק"ב): כתב רש"ל וב"ח (אות ב) והמדקדקין רגילים לרשום בסכין קודם ברכה עכ"ל, פירוש בשבת וי"ט. ומובא ב'מגן אברהם' (סימן רעד סק"א), וכתב ב'פרי מגדים' (א"א שם): בשבת אי אפשר לחתוך מעט, שיהא לחם משנה, לכן רושמיין בסכין. אמנם ראה בצ"ח (ברכות לט): שכתב: ואין נכון לרשום בשבת בסכין המקום ששם יבצע, ע"ש טעמו. וכך כתב ב'כף החיים' (סימן רעד סק"א) ע"ש.

יא. ראה עוד בזה ב'אליה רבה' (סק"ג) שהביא מתשב"ץ קטן (סימן שכב) לענין חיתוך בשבת וז"ל: מצאתי טעמא אחרינא משום כשחותך נופלים פירורים ממנו ואינו שלם. ע"כ.

יב. כך כתב הרמ"א (ס"א) בשם המרדכי (עירובין פ"ז סימן תקכה): אם שכח וחתך כמו בחול, אינו מזיק.

יג. ראה לעיל (סימן לא סק"א, וסימן לד סק"א ד"ה מעתה נבוא לבאר).

יד. ראה לעיל (סימן קסו סק"א): הרא"ש קדושה וזהירות יתירה היה בו לכתחלה שלא להפסיק. ע"ש.

טו. ראה בספר 'אמרי נועם' לתלמיד הגר"א (ברכות לט: על תוס' ד"ה והלכתא כרבא) שהביא ראיות מהתוספות ומהירושלמי שאין שום הפסק בזה העסק של החיתוך, וכתב שהנכון דצריך לברך קודם שיחתוך, ועוד כתב שם: וראיתי הלכה למעשה מרבינו [הגר"א] שבירך תחלה ואחר כך התחיל לחתוך, ואמר שכן הוא הלכה. ע"ש.

טז. ראה ב'מגן אברהם' (סק"ד): ונראה לי דאפילו בפרוסה לא יחתוך לגמרי קודם הברכה, כדי שתהא נראה יותר גדולה, וכן נוהגין. ע"כ.

יז. כך כתב במהרי"ל (הלכות סעודה אות ב) דהיה נוהג בכל ערב שבת וערב יום טוב לעשות עוגה סולת לבצוע עליו, ומאחר דהיתה דקה לא היה צריך חיתוך מקודם. ע"כ. מובא ב'אליה רבה' (סק"ב). וראה עוד ב'ש"ע הרב' (ס"ג): ועוגה דקה גם בחול אין צריך לחתוך בה קודם שיברך, כיון שאין שהות בשבירתה אחר הברכה. ע"כ. מובא ב'ביאור הלכה' (ד"ה וצריך).

{א} יברך המוציא. כך הוא דעת הרמב"ם (ברכות פ"ז ה"ב) וכל הראשונים" דבעינן לגמרי הברכה על הפת כשהוא שלם לגמרי בלי שום חתך. וכבר בררתי בחבורי על המשניות בסדר טהרות"ו, דמה דפליגי' באוחז בקטן וגדול עולה עמו, היינו שיש עדיין לשתי הפרוסות חיבור, אבל שלם לא מקרי, ואיזה הפסקה יש במה שעוסק לצורך הבציעה, ולרבינו הרא"ש (ברכות פ"ו סימן יט) כיון דבחול אין בו צורך שיהיה שלם ואין לדקדק בו ולהדר אחריו כלל"ו, די בזה הזהירות שלא יקרא פרוסה לגמרי, ויותר נכון שבחול יקרב המוציא אל הטעימה לגמרי, כיון שאינו מצוה בשלם כלל בחול אלא הידור בעלמא, ולכך די שאינו נקרא פרוסה, וזה הוא הדרו.

אבל בשבת דבעינן שלם מן התורה"ו בודאי אסור לחתוך בו שום

א. כך כתב המהרש"ל. מובא בב"ח (אות ב): וכתב מהרש"ל דהמדקדקים רגילים לרשום בסכין קודם ברכה קבלתי, עכ"ל.

ב. כן כתב ב'תורת חיים' (סנהדרין קב: ד"ה אמר ליה) דבעינן ראשית ששיריה ניכרין (עירובין לז: בשעת הברכה. ע"כ. מובא ב'אליה רבה' (סק"ב).

ג. ראה לשון הרמב"ם שם: בעל הבית מברך המוציא ומשלים הברכה ואחר כך בוצע. ע"כ. וכתב ב'כסף משנה' שם: ומשלים הברכה, היינו מדאסיקנא בפרק כיצד מברכין (ברכות לט:): והלכתא כרבה דאמר מברך ואח"כ בוצע, ופירש"י גומר כל הברכה ואח"כ מפריס הפרוסה דכליא ברכה אפת שלם. ע"כ. וראה ב'ערוך השולחן' (ס"ד) בדעת הרמב"ם שיברך על הפת כשהוא שלם לגמרי. ע"ש.

ד. ראה ב'בית יוסף' (ד"ה ויחתוך) שיטת הראשונים.

ה. כוונתו לחיבורו 'פני זקן' על התוספתא (טבול יום פ"ב ה"ג). וזה לשון התוספתא [כפי גירסת רבינו]: אוכל שנפרס ומעורה במקצת אם יש לו יד אוחזין אותו ביד. עלה אוחזין אותו בעלה, יש לו זה זה אוחזין אותו באיזה מהן. אין לו זה זה רבי מאיר אומר בגדול רבי יהודה אומר בקטן. רבי נחמיה אומר בטהור וחכמים אומרים בטמא. ע"כ לשון התוספתא.

ו. פירש רבינו ב'פני זקן' שם: 'אוכל' יקרות וכדומה, אם יש לו יד אוחזין אותו ביד, ואם אין זה, שנפרס, אם אוחז בעלה והירק עולה כולו ואינו נופל מה שנפרס הרי זה חיבור, שאם נגע טבול יום בעלה פוסל הירק. ואם נגע במה שנפרס, פוסל הירק, דעל ידי 'יד' ו'עלה' נעשה הכל כאחת, ויכול ליבחו או בזה או בזה. אבל אם אין להירק לא 'יד' ולא 'עלה' אזי פליגי, רבי מאיר אומר בגדול, שאם יאחזו והקטן עולה עמו ולא נפרס הרי זה חבור, ואם נגע טבול יום במקצתו פוסל את כולו. רבי יהודה אומר בקטן, אינו חיבור עד שאם יאחזו בקטן יעלה הגדול עמו. רבי נחמיה אומר בטהור, שאם אוחז בטהור הטמא עולה עמו. וחכמים אומרים בטמא, שאם אוחז בטמא יהיה הטהור עולה עמו אז הוה חיבור. וכל זה לענין חיבור, אבל שלם לא הוה כיון שנפרס מקצת, ולכן בפריסות המוציא לא יפריס כלל, כמו בשבת כן יעשה בחול. ע"כ.

ז. וכן מובא הפלוגתא במשניות (טבול יום פ"ג מ"א): אוכל שנפרס ומערה מקצת, רבי מאיר אומר, אם אוחז בגדול והקטן עולה עמו, הרי הוא כמוהו. רבי יהודה אומר, אם אוחז בקטן והגדול עולה עמו, הרי הוא כמוהו. רבי נחמיה אומר, בטהור. וחכמים אומרים, בטמא. ושאר כל האכלים, את שדרכו לאחז בעלה, אוחז אותו בעלה. ובקלח, אוחזין אותו בקלח. ע"כ. וראה להלן מדברי הרא"ש (ברכות פ"ו סימן יט) שלמד דין זה מטבול יום. מובא ב'בית יוסף' (ד"ה וצריך לחתוך).

ז. ראה לשונו שם: ויש שאינם רוצים לחתוך הלחם כלל עד לאחר הברכה, ולא נכון לעשות כן, משום דחשיב הפסקה מה שנתאחר לחתוך הלחם ושוהה בין ברכה לאכילה, אלא חותך ואין מפריד הפרוסה עד לאחר הברכה. ויראה לי שצריך לחתוך מעט שאם יאחז בפרוסה שיעלה הככר עמו, דאם לא כן חשיב כפרוסה. וכן שנינו בפרק ג' (משנה א) דטבול יום, רבי מאיר אומר אם אוחז בגדול והקטן עולה עמו הרי הוא כמוהו, רבי יהודה אומר אם אוחז בקטן והגדול עולה עמו הרי הוא כמוהו, והלכה כרבי יהודה. ע"כ. וראה מה שכתב הב"ח (אות ב) דגם להרא"ש לא הוה הפסק במה שחותך, דהרי בשבת מודה שיברך קודם שיחתוך, אלמא דלא הוה הפסק מה שחותך אחר שמברך. ע"ש. וראה עוד ב'ט"ז' (סק"ג).

ח. כמו שהוכיח רבינו לקמן (סימן קסח ס"א).

ט. בענין אי לחם משנה הוא מדאורייתא או מדרבנן. איתא בגמרא (שבת קיז:):

